

BÜNTETT ÉS BÜNTETÉS KONFERENCIA PROF. DR. VÓKÓ GYÖRGY EMLÉKÉRE

**A kógens szankciós szabályok térnyerése –
úton az algoritmikus büntetéskiszabás felé?**

Ambrus István
habilitált egyetemi docens
ELTE-ÁJK Büntetőjogi Tanszék

PPKE-JÁK

2022. 05. 02.

Diszpozitivitás és kógencia a büntetőjogban

→ *Csoportosítási lehetőségek*

- 1. Diszpozitív szabály**
- 2. Orientáló szabály**
- 3. Kógens szabály**

1. Diszpozitív szabály

Alternatív büntetés

Btk. 33. § (4) Ha a bűncselekmény büntetési tételének alsó határa nem éri el az egy év szabadságvesztést, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is **kiszabható.**

2. Orientáló szabály

A középértékes büntetéskiszabás

Btk. 80. § (2) Határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabásakor **a büntetési tétel középértéke irányadó**. A középérték a büntetési tétel alsó és felső határa összegének fele.

3. Kógens szabály

3.1. *Valódi* kógens szabály

3.2. *Látszólagosan* kógens szabály

3.3. *De facto* kógens szabály

3.4. *Abszolút határozott* szankció

3.1. Valódi kógens szabály

Btk. 72. § (1) *El kell kobozni azt a dolgot,*

[...]

b) amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre,

[...]

d) amelynek a birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti, vagy jogszabályba ütközik.

Az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele

Btk. 77. § (1) Véglegesen hozzáférhetetlenné kell tenni azt az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatot,

- a) amelynek hozzáférhetővé tétele vagy közzététele bűncselekményt valósít meg,
- b) amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy
- c) amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre.

3.2. Látszólagosan kógens szabály

A kiutasítás

Btk. 59. § (1) Azt a nem magyar állampolgár elkövetőt, **akinek az országban tartózkodása nem kívánatos, Magyarország területéről ki kell utasítani.**

A közügyektől eltiltás

Btk. 61. § (1) A közügyek gyakorlásától **el kell tiltani azt,** akit szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélnék, **és méltatlan arra, hogy azok gyakorlásában részt vegyen.**

A kiutasítás

Btk. 60. § (2a) A határzár tiltott átlépése (352/A. §), a határzár megrongálása (352/B. §), a határzárrel kapcsolatos építési munka akadályozása (352/C. §), valamint az embercsempészség (353. §) esetén kiszabott szabadságvesztés mellett **a kiutasítás** - az 59. § (2) és (4) bekezdése szerinti esetek kivételével - **nem mellőzhető**. Határozott tartamú kiutasítás esetén annak tartama a kiszabott szabadságvesztés tartamának kétszerese, de legalább két év. A kiutasítás tartamát években, hónapokban és napokban is meg lehet állapítani. **E bekezdés alkalmazása esetén az 50. § (2) bekezdése alkalmazásának nincs helye.**

3.3. *De facto* kógens szabály

A pénzbüntetés

Btk. 50. § (2) Akit haszonszerzés céljából elkövetett bűncselekmény miatt határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélnék, ***ha megfelelő jövedelme vagy vagyona van, pénzbüntetésre is kell ítélni.***

3.3. *De facto* kógens szabály

Btk. 40. § (1) A bíróság a feltételes szabadságot megszünteti, ha az elítéltet

- a) az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően elkövetett bűncselekmény miatt a feltételes szabadság tartama alatt, vagy
- b) a feltételes szabadság tartama alatt elkövetett bűncselekmény miatt

végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik.

3.3. *De facto* kógens szabály

Kizárás a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből

Bv. tv. 87. § (1) Az elítéltet a **feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből** ki kell zárni, ha a határozott ideig tartó szabadságvesztés letöltését **önhibájából** határidőben nem kezdte meg.

3.4. Abszolút határozott szankció

A foglalkozástól eltiltás

Btk. 52. § (3) A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény elkövetőjét, ha a bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követte el, illetve a gyermekpornográfia elkövetőjét **végleges hatállyal el kell tiltani** bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll.

A „három csapás” szabálya

Btk. 90. § (2) Az erőszakos többszörös visszaesővel szemben az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a törvény szerint a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, **az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.**

3/2020. BJE

Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátásból kizárásnak **csak a Btk. 44. § (1) bekezdésében felsorolt bűncselekmények miatt** van helye.

Btk. 44. § (1) Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét csak az alábbi bűncselekmények miatt zárhatja ki:

[...]

h) emberölés súlyosabban minősülő esete [160. § (2) bekezdés],

i) emberrablás súlyosabban minősülő esete [190. § (3)-(4) bekezdés],

[...]

n) terrorcselekmény [314. § (1) bekezdés],

[...]

ha azt személy elleni vagy dolog elleni erőszakkal követik el.

44. § (2) A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét ki kell zárni, ha az elkövető

a) erőszakos többszörös visszaeső, vagy

**b) az (1) bekezdésben meghatározott
bűncselekményt bünszervezetben követte
el.**

90. § (2) Az erőszakos többszörös visszaesővel szemben az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a törvény szerint a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

Kúria Indokolása:

„kérdésként merül fel, hogy a Btk. 90. § (2) bekezdésében írt rendelkezése és a 44. § (2) bekezdés a) pontja egymáshoz való viszonya, vagyis a 90. § (2) bekezdése alapján életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt erőszakos többszörös visszaeső feltételes szabadságra bocsátható-e.

A Kúria álláspontja szerint igen. A már kifejtettekől következően a Btk. 90. § (2) bekezdése szerinti **automatizmushoz nem járulhat eleve egy újabb automatizmus, ha már az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásához is egyfajta automatizmus útján jutunk el.**”

DE...?!

44. § (2) A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét ki kell zárni, ha az elkövető

a) erőszakos többszörös visszaeső, vagy

b) az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bünszervezetben követte el.

Az a) pont

NEM UTAL vissza az (1) bekezdésre,

a b) pont igen!

ALGORITMUSOK ÉS BÜNTETŐJOG

1) Algoritmusok a nyomozásban

2) Algoritmusok a büntetéskiszabásban

3) Algoritmus a büntetés-végrehajtás során

ALGORITMUSOK ÉS BÜNTETÉSKISZABÁS

- milyen mértékben automatizálhatóak az igazságszolgáltatási döntések?
- mekkora mértékben vehető igénybe az algoritmusok eredményei a bírósági eljárásban?
- mik az előnyei, illetve a hátrányai a jog automatizálásának?

ALGORITMUSOK ÉS BV

- **Feltételes szabadságra bocsátás?**
- **Reintegrációs őrizet?**
- **Visszaesés?**

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

ambrus.istvan@ajk.elte.hu

A kutatás a 138965. számú NKFIH pályázat és a Mesterséges Intelligencia Nemzeti Laboratórium keretében valósult meg, az Innovációs és Technológiai Minisztérium, valamint a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal támogatásával.